

Praten tegen homovijandigheid

Hoe jongerenwerkers weerstanden overwinnen

JOLANDA SONNEVELD

Homovijandigheid neemt nog steeds toe, vooral onder jongeren. Jongerenwerkers in Amsterdam deden mee aan een 'dialoogproject', waarbij ze leerden met dit fenomeen om te gaan en hun eigen weerstanden tegen homo's overwonnen.

Het aantal meldingen van homorelateerde incidenten is volgens de politie in Amsterdam het afgelopen jaar met 24 procent (371 meldingen in 2009) gestegen ten opzichte van 2008. Voor een deel is dit te verklaren doordat slachtoffers beter de weg naar de politie weten te vinden en doordat de politie homogeweld meer serieus neemt. Het laat ook zien dat er nog steeds hard gewerkt moet worden aan het bestrijden van homofobie. Uit het onderzoek *Als ze maar van me afblijven* (Buijs e.a. 2008) blijkt dat daders van homogeweld vaak jong zijn. Juist in de leeftijd dat jongeren zich op seksueel gebied ontwikkelen, staan ze veelal negatief tegenover homoseksualiteit. Naast het onderwijs is het jongerenwerk een plek waar homovijandig gedrag onder jongeren kan worden aangepakt. Jongerenwerkers hebben immers een agogische taak en hebben veel contact met jongeren. Maar hoe is het gesteld met de professionaliteit van jongerenwerkers ten aanzien van homoseksualiteit?

Vooronderzoek (Youth Spot, Hogeschool van Amsterdam 2007) toont aan dat het jongerenwerk geen 'podium' is voor homoseksuele jongeren. Jongerenwerkers beschikken onvoldoende over methoden om het

thema bespreekbaar te maken en ze zien er ook vaak de noodzaak niet van in. Ook zijn er jongerenwerkers die zelf negatief staan tegenover homoseksualiteit.

Omdat het jongerenwerk een ingang kan zijn maar dit nog onvoldoende is, heeft Youth Spot in 2009 samen met het COC Amsterdam en vier jongerenwerkteams het *Dialoogproject jongerenwerk en homoseksualiteit* ontwikkeld en uitgevoerd.¹ Via een traject van zeven bijeenkomsten leerden jongerenwerkers hoe ze homoseksualiteit bespreekbaar kunnen maken onder jongeren.

*'Wat een tijdverspilling.
Homoseksualiteit komt bij
ons niet voor'*

'Tijdverspilling'

Tarif² is een van de jongerenwerkers die samen met zijn teamleden deelneemt. Hij is in Nederland opgegroeid en Marokkaans-islamitisch opgevoed. Voordat hij aan het traject begint, heeft hij nog nooit met homoseksualiteit te maken gehad en weet hij niet hoe hij binnen zijn beroep met dit onderwerp moet omgaan. Als hij bijvoorbeeld een jongere ontmoet die uitkomt voor zijn homoseksuele gevoelens, dan heeft hij geen idee waarnaar hij die jongere kan doorverwijzen. Tarif is niet de enige jongerenwerker die niet of nauwelijks ervaring heeft met seksuele diversiteit. Voor veel jongerenwerkers geldt dat het onderwerp geen onderdeel was van hun

vooropleiding en dat nog weinig werkgevers het structureel hebben opgenomen in hun beleidskaders. Het komt eigenlijk nooit ter sprake. Dit geldt overigens voor jongerenwerkers met alle culturele achtergronden. Als het dialoogproject van start gaat, blijkt de behoefte aan deskundigheidsbevordering niet bij iedere jongerenwerker aanwezig te zijn. Naast werkers met een nieuwsgierige en open houding, ziet een groot aantal geen noodzaak om deel te nemen aan dit project. Zij komen met reacties als: 'Wat een tijdverspilling. Het komt bij ons niet voor. Wij hebben zo'n training helemaal niet nodig. Het is een politieke stunt. Mensen denken dat we tegen homo's zijn omdat we Marokkanen zijn.' Omdat het door hun organisatie verplicht is gesteld, komen ze wel.

Ander beeld

Tarif is aan het begin van het traject ook niet direct enthousiast, maar hij hoopt vooral praktische informatie op te doen, zoals een overzicht van instellingen waarnaar je jongeren met homoseksuele gevoelens kunt doorverwijzen. De training start evenwel met een introductiebijeenkomst, gevolgd door een individueel gesprek met de trainer. De tweede bijeenkomst is een uitgebreide voorlichtingsbijeenkomst, waarin kennis wordt doorgegeven over de geschiedenis van de homo-emancipatie.

De deelnemers stellen bijvoorbeeld nieuwsgierige vragen als: 'Hoe komt het dat veel meiden in Amsterdam-Zuidoost zeggen dat ze lesbisch zijn?' Andere deelnemers zijn meer afwachtend of tonen weerstand. Zij vragen

bijvoorbeeld met een humoristische ondertoon: 'Is het strafbaar wanneer je iemand uitscheldt voor vieze flikker?' Deze weerstand komt niet in de eerste plaats voort uit een fundamentele afkeer of uit een religieus principe. Het gaat eerder om de afkeer van afwijkend, bijvoorbeeld 'verwijfd', gedrag. De jongerenwerkers zijn onzeker over hoe ze hiermee moeten omgaan en hoe ze het op een zinvolle manier bespreekbaar kunnen maken.

In deze eerste bijeenkomsten worden de weerstanden besproken, de vooroordelen getoetst en wordt toe gewerkt naar een gemeenschappelijke en respectvolle taal. De volgende stap is dat de jongerenwerkers in twee bijeenkomsten in gesprek gaan met homoseksuelen. In kleine groepjes worden onderwerpen als *coming out*, discriminatie, religie en leefstijlen besproken. Er ontstaat begrip en respect: met name de pijn die mensen hebben geleden – en soms nog lijden – na hun *coming out* maakt indruk op de jongerenwerkers. Opvallend is ook dat zowel jongerenwerkers als homoseksuele gesprekspartners zich realiseren dat homo's in de heterocultuur net zo goed worden gediscrimineerd als de niet-dominante etnische groepen. Door de gesprekken worden jongerenwerkers zich meer bewust van de noodzaak om hun visie op begrippen als 'discriminatie' en 'seksuele diversiteit' te verruimen.

Het valt een homoseksuele gesprekspartner op dat jongerenwerkers aan het begin van de gesprekken een afwijzende houding hebben. Aan het einde van de dialoogbijeenkomsten heeft hij het gevoel dat er een muur afgebroken is. Er is een prettig

Foto: Herman de Folder / DNB

De pijn die mensen hebben geleden na hun coming out maakt indruk op de jongerenwerkers

gesprek ontstaan en de jongerenwerkers zijn toegankelijker geworden. Ook Tarif is onder de indruk van de *coming out*-verhalen van de homoseksuele gesprekspartners. 'Daardoor heb ik een ander beeld gekregen van homo's', zegt hij. Homo's blijken ook maar gewone mensen te zijn. 'Zolang ze me niet lastigvallen en normaal met me praten, bemoei ik me niet met hun privéleven.' Het traject voldoet na deze bijeenkomsten echter nog niet erg aan zijn verwachtingen. Hij wil graag leren hoe je jongeren die uit de kast komen, kunt helpen en begeleiden.

Aan de slag

Gelukkig voor Tarif volgen er na de twee bijeenkomsten nog drie trainingsbijeenkomsten. Daarin leren de jongerenwerkers hun eigen vooroordelen herkennen en hoe ze met rollenspelen homoseksualiteit bespreekbaar kunnen maken, bijvoorbeeld wanneer een groep jongeren een lesbisch stel in de buurt treitert.

Tarif ziet na afloop daarvan in dat het een belangrijk thema is. 'Het is gewoon iets heel normaals.' Hij benadrukt de meerwaarde om dit traject met je hele team te volgen. 'Het leek een taboe, maar nu zijn we als team meer betrokken.' Samen met zijn team wil hij in de toekomst activiteiten gaan organiseren, zoals een debat of een sportevenement. Volgens hem hebben de media altijd negatieve berichten over jongeren en kun je op deze manier laten zien dat ze op een normale manier over homoseksualiteit kunnen praten. Of dit gaat lukken, is voor hem nog de vraag. Hij maakt zich

zorgen of jongeren nog wel naar het jongerencentrum blijven komen als je hun laat merken dat je voor homo's bent. En als ze wegblijven, hoe moet hij zich dan verantwoorden tegenover zijn baas?

Duidelijk is wel dat de afwerende houding van veel jongerenwerkers aan het begin van het project gaandeweg heeft plaatsgemaakt voor begrip onder de deelnemers en een grotere ontvankelijkheid voor het probleem van homovijandigheid. Wederkerigheid, persoonlijke authenticiteit, diversiteit en de *real life*-confrontatie zijn de kenmerken die de methode succesvol maken.

Professionaliteit versterken

Het dialoogproject toont ondertussen de geringe professionaliteit van het jongerenwerk op het gebied van seksuele diversiteit aan. Dat jongerenwerkers geen homoseksualiteit in het jongerencentrum waarnemen, zou moeten leiden tot een alerte houding: kennelijk voelen homoseksuele en lesbische jongeren zich er niet thuis en is er sprake van subtiele uitsluitingsmechanismen. In plaats daarvan geven jongerenwerkers aan dat homoseksualiteit geen issue is. Er zijn jongerenwerkers die erop wijzen dat binnen de islam homoseksualiteit 'nu eenmaal niet mag' of ze vinden dat ze homoseksuele jongeren niets te bieden hebben omdat ze zelf nu eenmaal heteroseksueel zijn. Vooral jongerenwerkers die sterk verbonden zijn met hun doelgroep en dezelfde culturele bagage hebben, krijgen te maken met een spanningsveld tussen hun persoonlijke houding en hun professionele beroepseisen. Zij zijn bang dat ze zich isoleren van hun doelgroep als ze homoseksualiteit bespreekbaar maken of zelfs accepteren. Indringender dan andere

Foto: Mike de Kreek

Jongerenwerkers van Stedelijk Jongerenwerk Amsterdam

*De afwerende houding
maakt plaats voor een
grotere ontvankelijkheid*

jongerenwerkers komen zij voor een dilemma te staan: kiezen voor de normen en waarden van hun doelgroep of voor die van hun beroep. Het versterken van de professionele beroepshouding is niet alleen een opdracht voor jongerenwerkers, maar is een verantwoordelijkheid van de hele institutionele context van het uitvoerend jongerenwerk. Veel jongerenwerkers geven aan dat ze tijdens hun opleidingen niet of nauwelijks te maken hebben gehad met seksuele diversiteit. Vervolgens is er ook in de praktijk van het jongerenwerk te weinig aandacht voor de ontwikkeling van professionaliteit op dit gebied. In dit opzicht zijn naast de instellingen en de overheden ook de opleidingen – zowel mbo als hbo – in gebreke gebleven.

Wat jongerenwerkers nodig hebben van de instelling is een duidelijk personeelsbeleid, een adequate programmering en voldoende beleidsmatige rugdekking. Van de financier wordt een helder beleid verwacht en

daarnaast moeten er goede afspraken zijn over de *output* en *outcome*. En tot slot is het wenselijk dat hogere en middelbare beroepsopleidingen binnen hun reguliere curriculum meer aandacht besteden aan seksuele diversiteit, zowel voor de persoonlijke houding als voor de beroepshouding.

Dit artikel is tot stand gekomen met medewerking van Nico de Boer en Judith Metz.

Jolanda Sonneveld is werkzaam bij Youth Spot, Hogeschool van Amsterdam.

Noten

- 1 De methodiek is ontwikkeld door Marten Bos en is in 2005 uitgevoerd in Rotterdam door de Stichting Rotterdam Verkeert. Op initiatief van Youth Spot is het project vertaald naar de Amsterdamse situatie.
- 2 De naam van de jongerenwerker is om privacyredenen gefingeerd.

Bronnen

- Buijs, L., G. Hekma en J.W. Duijvendak, *Als ze maar van me afblijven. Een onderzoek naar anti-homoseksueel geweld in Amsterdam*. Amsterdam: UvA, 2008
- Gemeente Amsterdam, *Actieprogramma Amsterdam Gay Capital 2009-2011*, 2010
- Politie Amsterdam-Amstelland, *Homogereleerd geweld vaker gemeld*, 21 januari 2010. (www.politie-amsterdam-amstelland.nl)
- Youth Spot, Hogeschool van Amsterdam, *Jongerenwerk tegen homovijandigheid*. Verslag vooronderzoek & advies voor projectontwikkeling, 2007
- Youth Spot, Hogeschool van Amsterdam, *Jongerenwerk en homoseksualiteit. Methodiebeschrijving dialoogproject*, 2009